

Należności i zobowiązania w jsfp - praktyczne wskazówki

Prowadzący: Jadwiga Czarnowska

Sprawozdania:

Rb-ZN; Rb-N i Rb-Z

Zasady wykazywania należności
i zobowiązań

Sprawozdanie Rb-ZN jest sprawozdaniem dysponentów środków budżetu państwa w zakresie wykonywania zadań zleconych.

Stanowi ono podstawę do sporządzania sprawozdań Rb-N i RB-Z.

Rb-N to kwartalne sprawozdanie o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych.

Składa się z części A i B.

W części A wykazywane są należności i wybrane aktywa finansowe.

W części B wykazuje się należności z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji.

Część A.

Wykazuje się należności i wybrane aktywa finansowe jednostki w wartości nominalnej z zachowaniem podziału na poszczególne tytuły i grupy dłużników.

Sprawozdanie uwzględnia podział należności na krótko i długoterminowe (granica jest tu 12 miesięcy).

Jeżeli należność płatna jest w ratach, to jej zapadalność związana jest z terminem spłaty ostatniej raty.

Wartość należności wykazywana jest z pominięciem odpisów aktualizujących, czyli w kwocie brutto.

W Rb-N nie wykazuje się środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych zarówno w formie należności, jak i w formie środków pieniężnych gromadzonych na oddzielnym rachunku.

W sprawozdaniu Rb-N nie wykazuje się też środków zgromadzonych na rachunkach depozytowych.

W sprawozdaniu Rb-N ujmuje się należności z następujących tytułów:

- papiery wartościowe,
- pożyczki,
- gotówka,
- depozyty,

- wymagalne należności,
- pozostałe należności.

W wierszu N4 ujmowane są wymagalne należności, tj. wartość należności bezspornych, co do których minął termin płatności dla dłużnika, a które jeszcze nie zostały przedawnione czy umorzone.

Należności wpisywane w tym wierszu wynikają zwykle z tytułu dostaw i usług orzeczeń sądu czy udzielonych gwarancji.

Nie ujmuje się w wierszu tym należności wymagalnych z tytułu papierów wartościowych, pożyczek, depozytów oraz odsetek za opóźnienie od wymaganych należności.

Nie ujmuje się w wierszu N4 należności, która została zrestrukturyzowana w wyniku zawarcia ugody pomiędzy stronami.

W wierszu nr 5 wykazywane są pozostałe należności, które są należnościami niewymagalnymi z tytułu dostaw i usług, podatków i składek na ubezpiecz. społ. oraz pozostałych tytułów nieobjętych pozostałymi kategoriami sprawozdań.

Należności oraz wybrane aktywa finansowe są prezentowane w sposób pozwalający na identyfikację dłużników.

Cz. A wyróżnia dłużników krajowych i zagranicznych.

Dłużnicy krajowi przedstawieni są w kolumnie 4.

Dłużnicy krajowi prezentowani są w podziale na grupy.

Mamy podział na cztery grupy dłużników.

Kolumna 5 - grupa I:

- organy władzy publicznej,
- organy administracji rządowej,
- organy kontroli państwowej i ochrony państwa,

- sądy,
- trybunały,
- państwowe jednostki
budżetowe,
- samorządowe zakłady
budżetowe,
- fundusze celowe nie
posiadające osobowości prawnej

Kolumna 6 - grupa II:

- uczelnie publiczne,
- samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej (nadzorowane przez ministrów, centralne organy administracji rządowej, wojewodów, państwowe uczelnie medyczne lub

państwowe uczelnie prowadzące działalność dydaktyczno-badawczą w dziedzinie nauk medycznych),

- państwowe instytucje kultury,
- państwowe instytucje filmowe,
- PAN i tworzone przez nią jednostki organizacyjne,

- instytuty budżetowe,
- inne państwowe osoby prawne w tym agencje państwowe i wykonawcze,
- fundusze celowe, utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonania zadań publicznych z wyłączeniem

przedsiębiorstw państwowych,
jednostek badawczo-
rozwojowych, banków, spółek
prawa handlowego.

Kolumna 7 - grupa III:

-jst,

-samorządowe j. budżetowe,

-samorządowe zakłady
budżetowe,

-gminne, powiatowe lub
wojewódzkie fundusze celowe,

-samodzielne publiczne zoz
nadzorowane przez samorzady,
-instytucje kultury oraz
samorzadowe osoby prawne
utworzone na podstawie
odrebnych ustaw w celu
wykonywania zadai
publicznych.

Z wyłączeniem banków, spółek
prawa handlowego.

Kolumna 8 - grupa IV:
wykazujemy tu ZUS, Kasę
Rolniczego Ubezpieczenia
Społecznego i zarządzane przez
nie fundusze oraz Narodowy
Fundusz Zdrowia.

Kolumna 9: NBP

Kolumna 10:

-banki mające siedzibę w Polsce
i obejmuje:

-banki państwowe,

-banki spółdzielcze lub banki w
formie spółek akcyjnych.

Kolumna 11:

pozostałe krajowe instytucje finansowe. Wpisuje się tu jednostki trudniące się pośrednictwem finansowym, przeprowadzaniem rynkowych transakcji finansowych i wspierające pośredników finansowych.

Kolumna 12:
to przedsiębiorstwa
niefinansowe zajmujące się
produkcją i obrotem dobrami
lub świadczeniem usług
niefinansowych.

Wykazuje się tu głównie:

-przedsiębiorstwa państwowe,

-spółki,

-spółdzielnie,

-oddziały przedsiębiorstw
zagranicznych,

-osób fizycznych prowadzących
działalność gospodarczą

zatrudniających powyżej 9 osób
(bez względu na wymiar etatu),
-grup producentów,
-niepublicznych szkół wyższych,
-niepublicznych zakładów opieki
zdrowotnej,

-agencji (z wyjątkiem agencji państwowych).

Kolumna 13: wykazuje się tu gospodarstwa domowe:

- osoby fizyczne w tym osoby fizyczne prowadzące działalność zatrudniająca do 9 osób (bez względu na wymiar etatu),
- rolnicy indywidualni,
- niepubliczne zakłady zoz,

- szkoły niepubliczne prowadzone przez osoby fizyczne, jeżeli zatrudniają do 9 osób (bez względu na wymiar etatu),
- kategoria ta obejmuje również osoby fizyczne zatrudnione w jednostce sporządzającej sprawozdanie.

Kolumna 14: dotyczy instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, są to:

-instytucje niekomercyjne stanowiące odrębne jednostki prawne działające na rzecz gospodarstw domowych,

-będące prywatnymi
pozostałymi producentami
nierynkowymi.

Można tu zaliczyć fundacje,
stowarzyszenia i partie
polityczne, kościoły i związki
wyznaniowe mające
uregulowane stosunki z RP,

- kluby społeczne, kultury, rekreacyjne i sportowe,
- instytucje dobroczynne i inne organizacje społeczne i zawodowe finansowane z dobrowolnych wpłat pieniężnych,
- związki zawodowe.

W następujących kolumnach wykazywani są dłużnicy zagraniczni, a są to nierezydenci będący osobami fizycznymi mający miejsce zamieszkania za granicą oraz osobami prawnymi mającymi siedzibę za granicą,

-inne podmioty mające siedzibę za granicą, posiadające zdolność do zaciągania zobowiązań i nabywania praw we własnym imieniu.

Nierezydentami są również znajdujące się za granicą oddziały, przedstawicielstwa

utworzone przez rezydentów,
a także przez obce
przedstawicielstwa
dyplomatyczne, urzędy
konsularne oraz misje specjalne
i organizacje międzynarodowe,
korzystające z immunitetów i
przywilejów dyplomatycznych

i konsularnych.

Zastosowany został tu podział na należących do strefy EURO oraz na pozostałe podmioty zagraniczne.

Część B.

Wykazuje się tu należności z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji.

W przypadku kredytów i pożyczek uwzględnia się kwotę świadczenia głównego (kapitału) oraz innych

świadczeń, np.: odsetek w przypadku gdy zostały one objęte poręczeniem bądź gwarancją.

Część B zawiera tożsamy jak Część A podział na cztery grupy jednostek.

Rb-Z - kwartalne sprawozdanie
o stanie zobowiązań wg tytułów
dłużnych oraz poręczeń i
gwarancji.

Część A.

Wykazuje wartość nominalną zobowiązań jednostki na koniec każdego okresu sprawozdawczego według tytułów dłużnych (układ przedmiotowy)

oraz według grup wierzycieli
(układ podmiotowy) z
zastrzeżeniem ust. 2.

W sprawozdaniu Rb-Z ujmujemy
zobowiązania wymagalne.

Odpisy aktualizujące należności

Odpisów aktualizujących
dokonujemy w oparciu o
przepisy UOR – z dnia 29
września 1994 roku z
późniejszymi zmianami

w przypadku, gdy zachodzą
sytuacje wymienione w
art. 35b UOR.

Wartość należności aktualizuje się uwzględniając stopień prawdopodobieństwa ich zapłaty poprzez dokonanie odpisu aktualizującego, w odniesieniu do:

art. 35b ust. 1) pkt.1-5

1) należności od dłużników postawionych w stan likwidacji lub w stan upadłości oraz w stosunku do których zostało otwarte postępowanie restrukturyzacyjne lub został złożony wniosek o zatwierdzenie układu w postępowaniu o zatwierdzenie układu – do lub

wysokości należności nieobjętej
gwarancją lub innym
zabezpieczeniem należności,
zgłoszonej likwidatorowi lub
sędziemu komisarzowi w
postępowaniu upadłościowym lub
umieszczonej w spisie
wierzytelności w postępowaniu
restrukturyzacyjnym;

2) należności od dłużników w przypadku oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości, jeżeli majątek dłużnika nie wystarcza lub jedynie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego w pełnej wysokości należności;

3) należności kwestionowanych przez dłużników oraz z których zapłatą dłużnik zalega, a według oceny sytuacji majątkowej i finansowej dłużnika spłata należności w umownej kwocie nie jest prawdopodobna-do wysokości niepokrytej gwarancją lub innym zabezpieczeniem należności;

4) należności stanowiących
równowartość kwot
podwyższających należności, w
stosunku do których uprzednio
dokonano odpisu
aktualizującego - w wysokości
tych kwot, do czasu ich
otrzymania lub odpisania;

5) należności przeterminowanych lub nieprzeterminowanych o znacznym stopniu prawdopodobieństwa nieściągalności, a w przypadkach uzasadnionych rodzajem prowadzonej działalności lub strukturą odbiorców – w wysokości

wiarygodnie oszacowanej kwoty odpisu, w tym także ogólnego na nieściągalne należności.

Art.35b ust.2)

Odpisy aktualizujące wartość należności zalicza się odpowiednio do pozostałych kosztów operacyjnych lub do kosztów finansowych zależnie od rodzaju należności, której dotyczy odpis aktualizujący.

Art.35b ust.3)

Należności umorzone, przedawnione lub nieściągalne zmniejszają dokonane uprzednio odpisy aktualizujące ich wartość.

Art.35b ust.4)

Należności o których mowa w ust.3, od których nie dokonano odpisów aktualizujących ich wartość lub dokonano odpisów w niepełnej wysokości, zalicza się odpowiednio do pozostałych kosztów operacyjnych lub kosztów finansowych.

Przykład

Jednostka sfery budżetowej, którą jest jednostka kultury otrzymała postanowienie sądu o bezskutecznej egzekucji należności za wynajem.

Wskazówki:

Instytucja kultury, kierując się UOR, a szczególnie zasadą ostrożności, powinna na koniec roku obrachunkowego dokonać oceny należności, a następnie zaktualizować ich wartość. Powinna przy tym uwzględnić stopień prawdopodobieństwa ich zapłaty.

Do aktualizacji wartości należności stosuje się odpisy aktualizujące wartość należności.

Zgodnie z UOR odpisy aktualizujące wartość należności instytucja kultury zalicza do pozostałych kosztów operacyjnych lub do kosztów finansowych w zależności od rodzaju należności, której dotyczy odpis aktualizujący.

W odniesieniu do należności umorzonych, przedawnionych lub nieściągalnych należy stosować księgowanie zmniejszające dokonane uprzednio odpisy aktualizujące ich wartość.

Księgowania:

Należności umorzone, przeterminowane lub nieściągalne:

1. Utworzenie odpisu aktualizującego wartość przeterminowanych należności:

Dt 765 "Pozostałe koszty operacyjne",

Ct 280 „Odpisy aktualizujące wartość należności”.

2. Utworzenie odpisu aktualizującego do uprzednio zaksięgowanej noty odsetkowej (naliczenie odsetek za zwłokę w płatności):

Dt 755 "Koszty finansowe",

Ct 280 "Odpisy aktualizujące wartość należności".

3. Rozwiązanie odpisu aktualizującego należności w przypadku otrzymania zapłaty za należności wraz z odsetkami:

Dt 280 „Odpisy aktualizujące wartość należności”,

Ct 765 „Pozostałe koszty operacyjne”,

Ct 755 „Koszty finansowe”.

4. Spisanie nieściągalnych należności
wcześniej objętych odpisem
aktualizującym:

wyksięgowanie odpisu:

Dt 280 „Odpisy aktualizujące należności”,

Ct 765 „Pozostałe koszty operacyjne”,

spisanie w koszty nieściągalnych należności:

Dt 765 „Pozostałe koszty operacyjne”,

Ct 201 „Rozrachunki z odbiorcami”.

W sytuacji, gdy od należności umorzonych, przedawnionych lub nieściągalnych instytucja kultury nie dokonała odpisów aktualizujących ich wartość lub dokonała odpisów w niepełnej wysokości, księguje się je do pozostałych kosztów operacyjnych lub finansowych.

Spisanie w koszty należności nieściągalnych, od których nie tworzone odpisów aktualizujących przedstawia się następująco:

1. Należność główna:

Dt 765 "Pozostałe koszty operacyjne",

Ct 201 "Rozrachunki z odbiorcami".

2. Odsetki za zwłokę:

Dt 755 "Koszty finansowe",

Ct 201 „Rozrachunki z odbiorcami”.

W bilansie należności te ujmuje się w kwocie wymaganej zapłaty, czyli należność główną pomniejszoną o odpisy aktualizujące, powiększoną o należne odsetki za zwłokę (art.28 ust.1 pkt. 7 oraz art.46 ust.2 pkt.3 UOR).

Dokładny mechanizm dokonywania odpisów aktualizujących należności powinien być zawarty w dokumencie wewnętrznym jednostki „Polityka Rachunkowości”.

Konto 221

„Należności z tytułu dochodów budżetowych”

Do konta 221 *Należności z tytułu dochodów budżetowych* oraz wszystkich kont zespołu 2 "Rozrachunki i roszczenia" należy prowadzić ewidencję analityczną w sposób umożliwiający ustalenie przebiegu rozliczeń, stanu należności i zobowiązań z podziałem na kontrahentów.

Załącznik nr 3 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej określa,

że do ewidencji należności z tytułu dochodów budżetowych, z wyjątkiem należności zhipotekowanych ujmowanych na koncie 226

Długoterminowe należności budżetowe przeznaczony jest konto 221 *Należności z tytułu dochodów budżetowych.*

Na stronie **Wn** tego konta ewidencjonuje się należności z tytułu dochodów budżetowych i zwroty nadpłat. Natomiast na stronie **Ma** tego konta ujmowane są wpłaty należności z tytułu dochodów budżetowych oraz odpisy (zmniejszenia) należności.

Na koncie 221 księgowane są również należności z tytułu podatków pobieranych przez właściwe organy. Zapisy z tego tytułu mogą być dokonywane na koniec okresów sprawozdawczych na podstawie sprawozdań z ewidencji podatkowej (zaległości i nadpłaty).

Do konta 221 obowiązkowo należy prowadzić ewidencję szczegółową.

Powinna ona być prowadzona według:

- dłużników,
- podziałek klasyfikacji budżetowej,
- budżetów, których należności dotyczą.

Warto nadmienić, iż ewidencja szczegółowa prowadzona do konta 221 według dłużników i podziałek klasyfikacji budżetowej była obowiązkowa do stosowania także przed dokonaniem zmiany ww. rozporządzenia (rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 kwietnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych jednostek sektora finansów publicznych).

Ewidencja szczegółowa to zbiory kont analitycznych zawierające zapisy będące uszczegółowieniem i uzupełnieniem zapisów kont księgi głównej. Konta analityczne prowadzi się tak jak konta syntetyczne w porządku systematycznym z zachowaniem chronologii. Funkcjonują one na zasadzie zapisu pojedynczego. Zapis ten jest powtórzeniem księgowania na koncie syntetycznym, do którego jest prowadzona ewidencja analityczna.

Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości oraz przepisy szczególne nie określają postaci ksiąg pomocniczych, pozostawiając to w gestii kierownika jednostki.

Ewidencja szczegółowa może być prowadzona w postaci:

- wyodrębnionego systemu kont,
- zestawu kartotek,
- księgi inwentarzowej,
- komputerowych zbiorów danych.

Jednak bez względu na przyjętą formę prowadzenia ksiąg pomocniczych zapisy i salda kont analitycznych muszą być uzgadnianie z zapisami i saldem danego konta syntetycznego, np. konta 221.

Zakładowy plan kont jednostki musi zawierać zasady tworzenia i prowadzenia ewidencji szczegółowej z podaniem kryteriów wyodrębnienia zbiorów kont analitycznych do poszczególnych kont syntetycznych. Stopień rozbudowy kont syntetycznych i analitycznych zależy głównie od potrzeb informacyjnych jednostki np. rzetelne sporządzenie sprawozdań budżetowych.

Dokumentację przyjętych zasad (politykę) rachunkowości ustala kierownik jednostki. Jest on także zobowiązany do jej aktualizowania.

Konto 221, jak każde konto rozrachunkowe, musimy uzgadniać co do salda z kontrahentami.

Bardzo często u jednego kontrahenta mamy zapis po stronie zobowiązań i należności.

W naszej informacji o saldzie przygotowywanej dla kontrahenta należy podać oddzielnie należności i zobowiązania.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych

Proponowane zmiany dotyczą m.in.:

Art.56.1 pkt.5

Jest: "zachodzi ważny interes dłużnika lub interes publiczny".

Projekt : "zachodzi ważny interes publiczny".

Zachodzą tu zmiany dotyczące przyczyn umarzania należności.

Art.57 zmiany dotyczą wielkości umarzania należności, tj.: czy w całości czy w części.
Pkt.1 w projekcie zamieniono „w części” na „w całości”.

Dodano też w projekcie cały art.57a.

Dotyczy on umorzeń na wniosek dłużnika.

Proponowane zmiany dotyczą też zmian w art.59 dotyczący umorzeń mających charakter cywilnoprawny.

„Jej jednostkom podległym” zamieniono na „Jej jednostkom organizacyjnym wymienionym w art.9 pkt.3,4,13”.

Dodano cały art.59a dotyczący kompetencji decyzji umorzeniowych.

Art.60 dotyczący środków publicznych stanowiących niepodatkowe należności budżetowe o charakterze publiczno-prawnym.

Dodano: "albo przychody państwowych funduszy celowych".

Art.64 dotyczący ulg w spłacie zobowiązań z tytułu należności o których mowa w Art.60.

W projekcie występują m.in.:
uszczegółowienia odnośnie do ulg w spłacie pomocy de minimis.

Literatura wykorzystana w prezentacji

1. Teksty ustaw UOR i UOFP oraz rozporządzeń o sprawozdawczości budżetowej.

2. Tekst projektu ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych.

3. Informacje z Serwisu Internetowego
Wolters Kluwer.

4. Informacje z Serwisu Internetowego
Poradnik Instytucji Kultury.

DZIĘKUJEMY ZA UDZIAŁ W SZKOLENIU

Prowadzący: Jadwiga Czarnowska